БРОЈ 92 Цетиње, Сриједа 27. новембра 1913. год. ГОДИНА VI.

ЦИЈЕНА:
за Црну Гору на годину 10 перп., на по год. 5 перп.; ван земље 15 франака у злату.

ЗА ЦРНУ ГОРУ БРОЈ 10 ПАРА
ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ БРОЈ 20 ПАРА

ЛИСТ ИЗЛАЗИ
СРИЈЕДОМ и ПЕТКОМ

ВЈЕСНИК

АДРЕСА:
„Вјесник" Цетиње, (Црна Гора)

ADRESSE:
„Viesnik" Cettigné (Monténégro)

Рукописе ваља слати Уредништву „Вјесника"
а претплату и огласе Администрацији
Огласи се наплаћују по погодби

Цетиње, 27. новембра

Арбанија је добила Књаза.

Велике Силе понудиле су арбанашки пријесто Књазу Лудвику од Вида. Он се примио понуде. О Новој Години поћи ће на дужност.

Историја свијета овакав риједак случај стварања једне државе и натуривања јој сасвијем непознате личности за владаоца још није забиљежила.

Све је овдје неприродно, вјештачко, наметнуто одозго, без дубљега познавања духа ствари, без везе са животом средине, који се формира у цјелину, ограничену не учинцима њене унутрашње акције, већ убризгавањем животног еликсира с поља од старудија, које су се или преживјеле, или приближиле распаду.

Чудна је та појава у данашњој слободоумној Европи, којој правац цивилизације одређују начела Христова Јеванђеља, енглеске Magnae Cartae Libertatum и Француске Револуције, да један народ, који никад није имао државу, који још нема појма о својем националном јединству и у чијем скученом рјечнику још нема ријечи „отаџбина" и „љубав", — да тај народ, противно својој вољи и наклоности, добија с поља *на дар* државу и владаоца, ту ознаку вишега ступња развића једне нације.

Један је државник рекао да претјерана просвјећеност има своје испаде и неурачунљивости исто као и претјерано богатство. Арбанија је без сумње испад данашње претјеране европске цивилизације. Као испад, као болесни израстак њен, она ће јој се једнога лијепога дана грдно осветити, а од ње ће доћи велике буре, које ће уништити многе дивне плодове данашње европске просвјећености.

Наименовању Књаза од Вида за владаоца Арбаније, ма да није дошло на приједлог Арбанаса, ми се радујемо као једноме јемству за колику толику срећеност прилика у новој балканској држави. Кад Књаз Арбаније засједне на пријесто, он ће, поред дужности према својој земљи, примити на себе и одговорност за њене међународне односе. У њему ћемо гледати залогу за исправност Арбаније према њеним сусједима.

Разорач Балканског Савеза

Под тијем натписом бечки лист „Цајт" доноси уводни чланак, у којем пише противу тврђења Берхтолдових пријатеља, да се сад, послије публикације српско бугарских тајних уговора, најбоље види, како је гроф Берхтолд врло паметно поступио што није у почетку балканских ратова окупирао Новопазарски Санџак, јер би иначе дошло до рата са балканским савезом или тачније речено са Србијом и Бугарском. Не тврди се дакле — вели писац овога чланка — да би само у том случају имали рата с Русијом. А то значи, да је гроф Берхтолд мудро поступио, што се бојао Србије и Бугарске — он, представник једне државе до 50 милијона становника, од држава, које заједнички броје нешто преко седам милијона становника. Осим тога, не смије се заборавити, да су у то доба обје те државе биле у рату с Турском, и да би од њих била највећа лудост да се заваде са још једном великом силом, са Аустро-Угарском. У том случају Турска би била спасена, Аустро Угарска би освојила Санџак, а начело статуса кво, које је гроф Берхтолд истакао, триумфовало би на цијелој линији, с тим додатком само, да би Санџак био наш.

Исти пријатељи Берхтолдови веле још, како се тек сада види, колико је мудро и добро поступио гроф Берхтолд, што је разорио балкански савез, који је био антиаустриски. Није — вели писац чланка — гроф Берхтолд разорио балкански савез, него Краљ Румуније, који је потписао наредбу о мобилизацији и тек тиме охрабрио Србе, који су већ били ријешени да пристану на арбитражу руског цара, те да заједнички с Грцима зарате с Бугарском. У томе трепутку Краљ Румуније није извјесно радио по концепту грофа Берхтолда, него је на против из основа разорио његов са свим друкчији концепт.

И гроф Берхтолд је хтио да разори балкански савез, али тако, да Србија буде здробљена а да Бугарска изађе из рушевина балканскога савеза јача него икад. Међутим Румунија то није допустила, него је хтјела, да када је већ гроф Берхтолд ставио на дневни ред разорење балканског савеза, то разорење буде извршено тако, да румунски ривал, Бугарска, буде здробљен, а да се Србија и Грчка појачају. Румунија је извршила оно што је хтјела, а не гроф Берхтолд. Према томе је историјска лаж, када се са Балплаца тврди, да је гроф Берхтолд разорач балканског савеза. До душе, признати се мора, да је и гроф Берхтолд разорио, за ову годину дана, многе лијепе ствари. Тако н. пр. он је разорио Бугарску, коју он толико цијени, подржавајући је у истим ратоборним намјерама противу Србије и Грчке. Разорио је пријатељство Аустро-Угарске са Румунијом и једном државом, на коју се на Балкану могло ослонити. Разорио је наш привредни напредак; разорио и читаву нашу позицију на Балкану; разорио балканску политичку идеју наше монархије од 1860 год. на овамо. Разориће он још и многе друге ствари, ако му се допусти да и даље ради на разорењу Аустро-Угарске. Али он увијек разорава такве ствари, које не би хтио и не би требало да разори. Ствари које би он хтио да је разорио као што је балкански савез, руши ко други, али тако, да њему и Аустро-Угарској падају парчад на главу.

Један и за нас корисан распис

Биоградска „Самоуправа" објављује овај распис Штаба Врховне Команде у Скопљу:

Господине,

Извјештен сам, а имам и личног увјерења да владање и понашање појединих полицијских чиновника, у подручној ми области, није онакво какво доликује изображену човјеку и чиновнику;

да се поједини чиновници не опходе са грађанима, са којима долазе у службени додир, онако како то захтијева интерес службе, углед наше земље, достојанство чиновничког реда; и најзад,

да поједини чиновници не живе ни међусобно, онако како то доликује друговима и васпитаним људима.

Такво понашање чиновника, ма оно било и код најмањег чиновника, ма оно било и код најмањег дијела, апсолутно се неће и не смије трпјети у интересу опште ствари.

Поводом тога, а и зато, што су полицијски чиновници у заузетој области, већином нови и непознати са пословима и дужношћу полицијских органа, сматрам за потребно, Господине Начелниче, да полицијским чиновницима скренем пажњу и наредим сљедеће:

Владање полицијских чиновника, како у служби тако и ван ове, мора бити апсолутно беспорочно. Полицијски чиновник не смије бити одат ни пороку подмитљивости, пијанства, коцкања, блуда и томе подобно. Па не само то, полицијски чиновник мора се владати и понашати тако, да ничим не да повода и сумње да се у грађанству стекне увјерење, да је одат ма каквом пороку.

Послови чисто полицијске струке, нијесу ни у Србији потпуно одвојени од других државних послова, који би по правилу требали да падну у дјелокруг других грана државне управе. А у ново-заузетој области готово сви послови, за сада, долазе у надлежност полицијских власти. С тога полицијски органи у овој области долазе више и у тјешњи додир са народом но органи у Србији. Зато тражим од полицијских органа и наређујем им да се са народом, не само у службеним односима, но и у приватном животу и опхођењу, понашају лијепо и пристојно, тако да народ у њима види не само своје старјешине но и пријатеље и учитеље, за све оно што је добро и племенито и што води културном и просвјетном васпитању и образовању народа.

У службеном односу чиновници треба да људе, који им послом долазе, лијепо и људно примају, да их пажљиво и пристојно саслушају о свему оном ради чега су им они дошли, и да их по саслушању укратко и јасно обавијесте, како њихова представка и њихово тражење према закону стоји, па те послове одмах и свршавају, дајући жалиоцима задовољења, ако су у праву, у противном одбијајући их и упућујући их шта треба, према закону даље да ураде, ако хоће и желе.

У приватном животу чиновници не треба да избјегавају дружбу са народом. На против они треба да су увијек у друштву са честитим људима из народа, без обзира на вјеру и народност. Но ни у том случају чиновници не смију губити из вида да су они представници државне власти и да су они старјешине тих људи, те њихово понашање и владање треба да је увијек људно и озбиљно, онако како то доликује чиновнику. Чиновник се у друштву са људима из народа не смије никако упуштати у непристојне шале и задиркивања; јер ће тиме дати повода да буде можда увријеђен и понижен, што се не смије допустити.

Међу собом чиновници треба да се опходе као добри другови и људи који имају заједнички циљ и задатак.

Старјешине у томе, као и у службеном раду, треба да претходе примјером. Они морају према млађим бити потпуно једнаки и у сваком погледу правични понашајући се према њима старјешинском озбиљношћу и строгошћу. Старјешина је дужан млађег чиновника поучити и упутити на правилан и законит рад, за све што га он буде питао, или гдје би сам старјешина примијетио да млађи не ради како треба и како ваља.

Млађи пак мора свог старјешину да слуша и да му је безусловно одан и покоран; да се и сам труди и пажљиво ради, како би, не само одговорио својој дужности, но и свом претпостављеном олакшао његов старјешински положај.

Оговарање од стране старјешине својих потчињених чиновника, или подмукло бушкарање ових против свог старјешине, било међусобом било код појединих људи, некарактерно је и недостојно образована човјека, и у очима паметна свијета, они ће, таквим својим радом, дати и о самом себи свједоџбу рђава човјека и чиновника.

Најозбиљније стављам до знања свима полицијским чиновницима, да ћу против сваког оног, који се не би владао и понашао овако како наређујем и како то изискује закон о чиновницима грађанског реда с мјеста предузети корак код Господина Министра Унутрашњих Дјела и Врховне Команде, да се такав чиновник уклони из службе, као ње недостојан.

Од старјешина надлештава тражим да обрате строгу пажњу на владање и понашање чиновника и да ме о сваком случају неупутности чиновника у том погледу извијесте, у противном, сматраћу да они нијесу за положај старјешине надлештва и према њима ћу предузети мјере, на које ми закон право даје.

Ово ћете наређење саопштити на потпис свима полицијским чиновницима у свом подручју, ради знања и управљања.

О пријему овог наређења и саопштења чиновницима извијестићете ме актом у своје вријеме.

Генерал Стратимировић о Владици Раду

У најновије доба изашла је у Бечу важна и више него занимљива књига «Успомене генерала Ђорђа Стратимировића», које је у сваком погледу достојно издао и богатим објашњењима и прилозима снабдио његов син Ђорђе Ђ. Стратимировић. За општу карактеристику ових успомена можемо казати да су предмети о којима се ту говори достојни свачије пажње, и да су ствари изложене с пуном објективношћу. Остављајући, можда, за другу прилику детаљнији реферат о овој лијепој књизи, исписаћемо из ње онај лист на коме се говори о пјеснику и владици Петру Другом Петровићу Његошу.

Владика је на Аранђелов-дан 1848. послао био храбром народном вођи у буни, Стратимировићу, Обилићеву Медаљу уз кратко писмо које је већ било познато и прије ове књиге. Не могући у оним бурним данима одмах захвалити Владици на одликовању, Стратимировић је то учинио доцније, којом се приликом лично познао с Владиком. То је било на годину дана пред смрт Његошеву.

О томе познанству и о посљедњој години живота Владике Рада казује Стратимировић у лијепим својим успоменама ово:

«Под јесен године 1850. наумим да посјетим Владику Петра II. и да му се лично захвалим на још год. 1848. подареној ми Обилићевој Медаљи. Кренем се преко Трста у Црну Гору. Срби и Славени тршћански чувши за мој долазак, одлуче да ме свечано дочекају. На челу тих грађана били су Гопчевић и Драго Поповић. Они ме замоле да се који дан у Трсту задржим, почем желе у моју почаст сјајан банкет и бал приредити, на који ће и све званичне кругове и официре аустриске марине позвати. При том банкету био сам предмет великих овација. Цијела је сала била искићена српским барјацима, ту је било богато одјевених госпођа из првих кућа тршћанских, које су као и сви остали, при мом доласку устале и поклониле се. Намјесника фердмаршала-лајтнанта Вимпфена, који је ту био, те су овације врло непријатно коснуле. По доласку моме позвао је к себи приређиваче и, с обзиром на њихов положај, укорио их је у благој форми,

прмјећујући да не чине добро, да «славољубље тога младога човјека» с таквим необичним частима подстрекавају.

«На путу у Котор свуда су ме у поморским варошима Далмације, гдје Срба има, као у Задру, Шибенику, Дубровнику, а нарочито у Новоме дочекале депутације српске и срдачно ме поздрављале.

«Како у Котор приспијем пошаље ми Владика Петар II. неколицину својих перјаника и коња, да ме на Цетиње допрате. Владика ме сам дочека пред вратима свога двора, изгрли се и изљуби се са мном, и испрати ме до за мене спремних соба. На Цетињу сам више дана провео у пријатељском саобраћају *с овим великим српским родољубом и пјесником.* Цијела његова симпатична личност учинила ми је утисак велике меланхолије и незадовољства. Тужно ми се, да га само љубав према Српству, и дужност да Црну Гору чува и по могућству унаприједи, приволеше да се владичанства прими. Много пута ми је повјеравао, да би се радо владичанства одрекао и у великим просвјећеним центрима боравио, да се с науком и умјетношћу бави, само кад би имао сходног замјеника. Ту сам упознао и браћу његову, Ђорђа и Петра, од којих је први руски коњички официр био, а други се с економијом бавио. — Познато је да је Владика Петар био особито лијеп, стаса висока и поред тога елегантан. Надмашивао је највеће Црногорце. Врло пријатан био му је поглед из црних благих очију. Особито ме је коснуло његово жаљење, *што му тешка болест неће дати довршити велике планове, које је гајио за ослобођење Срба у Турској;* а често, рече, показавши на прса своја: «Ето видиш, Ђоко, ту је смрт!» — Савјетовао сам га да иде у Беч, и тамо славне љекаре да консултира.

«Повратим се у Беч, кад неколико мјесеца послије тога и — Владика Петар дође. Он ондје позове и славног професора Шкоду, да га савјетује. Том приликом бавио сам се код њега. Љекар се устручавао, да њему самом истину о опасном његовом стању каже, али мени је говорио да помоћи више нема. Већ послије неколико дана позлило му тако, да није могао лежати у кревету, него је у великој наслоњачи цијеле ноћи проводио. Трајући те кризе био сам око њега дању и ноћу. То је било око прољећа. Лијекови и њега учине да му се стање побољша, тако да се могао из вароши, гдје је у Hotel Lamm становао, у Хицинг код Беча преселити. Туберкулоза у десним плућима заустави се, али почем су лијева плућа сасвим исчезла била, добије такозвани аневризам. Др. Шкода, добар Славен и пријатељ мој, одмах ми то саопшти, молећи ме да на сходан начин владику упозорим, како му је стање таково, да сваки час умријети може.

Послије једне аскултације Шкодине, који је Владику Петра јако заволио био и сажаљевао га — опази Владика да је др. Шкода врло жалостан. Владика га ослови, у колико се сјећам њемачки овако: «Е, докторе, wie steht es, wie lange kann ich noch leben? (Како је, докле још могу живјети?). — Шкода се збуни и стане се извијати. На то се Владика обрати мени: «Кажи му, Ђоко, да сам ја Владика црногорски, да се ја смрти не бојим. Теби је извјесно истину казао — реци ми ти!» — На то нијесам могао друкчије, но истину му рећи, да је тако болестан, да може истина дуже живјети, али да може и напрасно умријети. — «Кад је тако Божја воља — рече Петар — ја јој се клањам. Само нећу овдје да умрем већ идем у моју Црну Гору». — Запита још доктора, какве мјере при путу узимати мора. Шкода му тачна упуства даде.

Мало затим крене се Владика Петар, остављајући мени као аманет српску ствар и његова нашљедника Данила.

«Опроштај пријатеља за овај живот био је и тежак и тужан. Плакали смо и ја и Владика.

«Кратко вријеме по своме повратку на Цетиње умре Петар. *Смрт му је била славна и јуначка, као и живот му;* осјећајући приближење смрти, обуче се у најсјајније одијело, опаше сабљу, метне калпак на главу, сазове сенате и војводе, препоручи им свога нашљедника Данила, и сједећи сред збора умре.

Открића о другом балканском рату

Бивши руски посланик у Софији Некљудов, који је био на мјесту да сазна најзначајније ствари у ратној години, учинио је пред свој полазак у Штокхолм сензациона открића.

Чим је закључен мир са Турском — рекао је г. Некљудов — аустро угарски посланик у Софији гроф Тарновски учинио је бившој бугарској влади приједлог за савез.

Тадашњи министар предсједник др. Данев, прије него што би саопштио влади овај приједлог, хтио је у једној сједници сазнати мишљење својих другова о томе не би ли боље било, да се спорови са Србијом и Грчком ријеше оружаним путем. А кад се министарски савјет изразио у корист мирног ријешења, и др. Данев је такође нашао, да је боље да Бугарска продужи политику, коју је дотле водила. И приједлог грофа Тарновског био је одбачен.

Онда је аустро угарска влада послала нове инструкције своме представнику у Софију да ради како за најбоље нађе, али да по сваку цијену привуче Бугарску Аустро-Угарској.

Десетог јуна затражио је гроф Тарновски аудијенцију код Краља Фердинанда.

Бугарски владар примио је одмах аустријског пуномоћног министра који му је учинио конкретан приједлог за склапање аустро-бугарског савеза, пошто је предочио краљу, да владу др. Данева, која је одбила први приједлог, треба смјеста свргнути.

У дугом разговору, који је имао гроф Тарновски са краљем, он је успио убједити краља да би брзо смјењивање русофилског кабинета било најпоузданија залога за закључивање аустро бугарског уговора.

Краљ је примио приједлог и 13. јуна 1913. године потписан је уговор о савезу на коме је већ био потпис министра спољних послова грофа Берхтолда.

У условима тога уговора предвиђа се:

1) Бугарска се формално обавезује, да се одрекне савеза са Србијом, Грчком и Црном Гором денонсирајући све уговорне споразуме са тима државама.

2) На случај рата између Аустрије и Србије или између Аустрије и Русије, Бугарска се обвезује да изведе довољан број војске која ће парализати дјејство српске војске према Аустро Угарској.

3) Аустро-Угарска се обавезује да оружаном интервенцијом или дипломатском акцијом спријечи сваки евентуални поход румунске војске у Бугарску, ако би Бугарска отпочела рат са Србијом и Грчком.

4) Аустро-Угарска се даље обавезује, да интервенира и прекине рат међу савезницима, ако војна акција уђе у фазу.

Имајући у виду увјерења аустро-угарске владе, да је уговор о савезу ступио у важност од дана његовог потписа, — 13. јуна — под утицајем тадашње раздражене атмосфере у Бугарској и под притиском самога грофа Тарновског, који је доказивао да је у интересу Бугарске напасти савезну српску и грчку војску прије но што се отвори конференција у Петрограду. Краљ Фердинанд је најзад 15. јуна одлучио да изда наредбу о наступању бугарске војске.

Кад је рат отпочет, румунске претензије су се појачале. Даневљев кабинет, који није желио примити одговорност за посљедице преврата који је извршио бугарски владар, поново је одбио савјете Аустро- Угарске.

Важне политичке вијести

Софијска „Балканска Трибуна" доноси ова саопштења:

„У јучерашњој аудијенцији минисра Радославова код Фердинанда, Краљ је изразио свој страх да ће влада пропасти на изборима и да ће онда бити сумњиво, може ли и он остати у Бугарској.

Радославов је покушао да успокоји свог Господара, изјавивши, да је његово искуство у спровођењу избора довољна гаранција за владин успјех.

Краљ се, крај свег тога, није успокојио. Странке са љевице наћи ће одзива у народу и то је јако смутило високу личност."

*

„Из министарства спољних послова саопштавају, да су гласове о абдикацији Краљевој пустиле српска и грчка влада у намјери да нас компромитују пред Европом. У том циљу шаљу се у иностранство нарочити чиновници, који ће распростирати гласове, према којима ће Бугарска изгледати као земља вјечитог раздора. У тој кампањи узимали су учешћа и сами министри Србије и Грчке. Тако је, на примјер, 12. новембра српски војни министар (!) генерал Путник отпутовао у Пешту и дао листовима један интервију, да је према подацима које има српска влада Краљ Фердинанд абдицирао и да у Бугарској влада анархија.

Бугарска влада, саопштавајући ова факта, обраћа пажњу европској јавности да се не да завести лажима бугарских непријатеља.

Из народа

Помен погинулим Дабовићима.

Општина Дабовићска: Милатовићи и Марушићи, прислужујући своје крсно име Св. Ђорђија, давала је истог дана и годишњи помен, својој погинулој браћи на Бардањолту 17. октобра прошле 1912. године: Баталионским барјактарима: Радовану Богетину и Марку Радованову Милатовићу и четном барјактару Митру Марушићу, војницима: Милићу Павићеву, Мирку Шорову, Петру Кајову, Лазу Кујову, Радосаву Бошкову, Милутину Перкову, Петру Јовичину, Раку Савову, Станку Перову, Шћепану Васкову, Петру Вуксанову и Николи Јанкову Милатовићима, Васу Радоњину и Николи Шћепанову Марушићима.

Рано из јутра овога дана мало и велико, у коротном одијелу дошло је у цркву гдје поред општинара бјеше дошао велики број својте, кумова и пријатеља дабовићских међу којима је био и писац ових редака. Ту сам видио први пут у моме животу, да једна општина прислужује у заједници крсно име и дава помен својој погинулој браћи. Као што рекох прије свете летургије сва је општина са свим члановима фамилијарним у коротном али парадном одијелу дошла у цркву — а тако и њихови гости, свак је држао свијећу у руци, и тек је отпочела света литургија, запалили су свијеће. Како је било преко двјеста и педесет душа, не могаху стати у цркви, него су изван цркве неки стојали. За вријеме свете литургије бијаше гробна тишина, нико се жив не чујаше, па ни дјеца од три године. Кад се преко св. литургије погинули спомињаху сви су падали на кољена молећи се Богу тихо за покој палијех витезова.

По свршетку свете летургије и помена њихов подлежни свештеник Дамјановић држао је подугачак говор, који је учинио дубок утисак на фамилије погинулих и на све остале присутне.

Дневник.

Незгода Књаза Петра. Његовом Краљ. Височанству Књазу Петру ономад се на Скадарском Језеру, приликом лова, десио несрећан случај, који је могао да има тешких и немилих пошљедица. Наш млади Књаз пошао је био са пратњом и слугама на пароброду у лов на патке. Пред Врањином, на самоме ушћу Мораче у Језеро, Књаз је са пратњом био сишао из пароброда у барку. Сјеверни вјетар је дувао, а барка, у којој бијаху Књаз и пратња, није пружала особито јемство за поузданост. Један од слугу, који је стојао у барци,

ПОДЛИСТАК

Васојевићи пред рат са Турском 1912. године.

Гранична линија, повучена између Црне Горе и Турске на основу Берлинског Конгреса 1878. г., раздвојила је била у политичком смислу племе Васојевиће на два дијела. Један дио био је под Црном Гором а други под Турском. Ова гранична раздвојеност рођене браће, рођака, братственика, кумова, пријатеља и т. д. не мијења појам цјелине, тим прије, што племе «Васојевићи» води поријекло од Васа, а које се током времена намножавало и притисло мјесто становања од Пожице (Л. Ријека) до Љешнице (Бихор). Тако је пола Васојевића угледало зрак слободе и постало дио никад непокорене Црне Горе, док је пола остало да у стегу турског јарма вапије за слободом и снијева снове будућих, сада стечених, нада.

Тежње Васојевића за слободом и присаједињењем Црној Гори осјећају се још из најдавнашњих времена. Они су увијек пажљивим слухом очекивали шапат неке тајанствене силе и упирали поглед с врх Кома к Ловћену, да отуда чују утјешитељну ријеч или виде сјај оружја црногорске војске и лепршање њеног никад непреотетог барјака. Њихови покушаји, да слободи прибјегну, записани су у историји српске повијести и урезани у њиховим срцима, а најдубље у срцу њиховог ослободиоца Краља и Господара Црне Горе, којима, Он, за њихове јуначке подвиге саплете неувеле вијенце: *„Еј Васова крви чиста, слобода те скупо стаде"*.....

Васојевићи, који су још од Косова, тога дана Србиновог робовања, тежили за слободом и силом били ковачи свог опстанка, растежући ланце окова, да слободније дишу, да у њима не изумру њихови Србинови аманети и најездом нападача не лише се својих традиционалних и религијских особина, пали су под око турском господарству не као раја, него као одметници и привржениции Господара Црне Горе, те су морали да преживе таква срамна и презрива варварства, која ово перо од стида не може рећати.

То варварство над оним Васојевићима, који су припадали Турској, узима највећег маха у доције вријеме, у почетку овога вијека. Узима маха баш онда, кад је Аустрија извршила анексиону операцију над Босном и Херцеговином, откинувши тај дио тијела турске империје, а пруживши маказе и љекарски удешене прсте да и даље врши операторску улогу по утроби истог тијела до воденог мјехура (Солуна) и десних ребара (Арбаније), посипљући ране прашком да не би произвеле осјетне болове. Тада коњи ненаситих ага и бегова бодљикавим копитима халапљиво насртаху на српски живаљ, а Турци на нечовјечан начин излијеваху мржњу над рајом, а особито над Васојевићима око Берана, палећи им куће, одузимајући им животна средства, гонећи угледније људе, убијајући старце, жене, дјецу и све што није могло побјећи у планине или пребјећи у братске куће слободне Црне Горе — у том једином уточишту невољних и гоњених. Овакав један грозничави покољ морали су претрпјети Васојевићи око Берана 1912. године.

Но, очеви, за исјеченом или поскиталом својом дјецом, синови за убијеним оцем, браћа за изгубљеном браћом и сестрама, тешко су у срцу рањени и нијесу могли бити даље стрпљени и такав страшни суд подносити. Нијесу могли више гледати дим запаљених њихових домова, дим и рушење њихове ћабе — Ђурђевих Ступова — око којих су се купили, религијске и народне обичаје вршили, скупове и вијеће држали, а Богу молитве подизали за спас Срба, који у невољи, као они, живе, и за здравље српских великана — Краљева — осветника Косова, па сложно устају, сагињу своја издржљива и чврста рамена, да на себе навале велики и одговорни терет, те се хватају у коштац са бијесном, многобројном и наоружаном турском војском и башибозуком; у равну Беранску Нахију, да у одбрани својих права даду израза освете и бола, који им је душу горетио. Чудновато је замислити да раја без оружја и средстава ријеши себе или на смрт или на ослобођење. Али ту решитељност може разумјети само онај, ко зна, или ко је био подносилац или очевидац тешких и недоказаних мука и патња овога племена под насртачевим звјерским прохтјевима.

Дана 1. августа 1912. г. као мрави из својих мрежасте куће кад се разиђу у свим правцима на свој посао, тако и турска војска из тврдог Јасиковца града и осталих утврђења расу се на све стране и нападе села, школе и манастир Ђурђеве Ступове са задатком, да, *мјесто правдом и културом*, равну долину Лима око Берана натопи *оловом и крвљу своје раје*, те да бајонетима у руци, који се блистаху у хиљадама турских аскера, живљу васојевићског племена од Вининке до Љешнице даде смртну чашу, а све друго опустоши и ватри предаде. Лако се даде представити пред очима слика метежа и вриске ове српске нејачи, која у том тренутку гледаше пред собом свој потоп без воде, а којој Нојев из под Ловћена од одговорности Великих Сила не могаше за тада догурити спасоносни ковчег. И послије неколико часова букну вулкански дим и ватра, те густа тмина покри Полицу и остала села до Ржанице, а гомиле стараца, дјеце и жена у вратоломном збјегу бјежијаху

изгуби случајно равнотежу и пане у воду. У забуни скочи други за њим и у трен ока барка се изврне. Књаз Петар био је у зимском одијелу, које му отежаваше при пливању борбу са валовима. Ипак им је храбро одолијевао и прва му је мисао била да спасе једнога својега старога вјернога слугу, који је већ био почео тонути. Уз велике напоре Књаз га је, пливајући, довукао до парода, али је већ и сам био много заморен, а дебеле зимске хаљине напуњене водом онемогућаваху му даље одржавање на површини пучине, те је у томе тренутку био у великој опасности за живот, и ко зна каква би се несрећа догодила, да у близини не бијаше пароброд, са којега је свијема пружена помоћ. Пароброд је искрцао Књаза и пратњу на острву Врањини. Храброст и присебност Књаза Петра и у овој је прилици била стављена на велико искушење као и у минуломе рату, у којем је често презирао свој млади живот. Потпуно мокар Књаз је са пратњом најприје пошао у цркву манастира Врањине да се помоли Богу, па је по томе ушао у конак манастирски, гдје су сви преобучени у топле суве хаљине. Ни Књаз Петар ни нико од пратње није осјетио од овог несрећног случаја штетних пошљедица за здравље. Цио догађај држан је у тајности од Господара и Краљице све док се Књаз Петар није повратио на Цетиње, кад је сам испричао ток несрећнога случаја својем Узвишеном Родитељу, који је, с обзиром на срећни исход истога, благо примијетио младоме Књазу, да у ово доба године за здравље није корисно узимати бање нарочито у валима брзе Мораче.

Русија Бугарској. Софијски лист „Народна Права" саопштио је ових дана, на сваки начин по одобрењу бугарске владе, извјесне тајне податке, који се тичу односа Бугарске према њеним савезницима у очи рата са Турском. Неки од тијех података односе се и на Црну Гору, т. ј. на незнатну новчану помоћ, коју нам је Бугарска, према уговору о Балканском Савезу, била дужна указати *ради опште користи Савеза*. Сасвијем је било природно да је богатији члан Савеза био дужан помагати сиромашније материјално и морално. Србија је н. пр. Бугарској прискакала у помоћ и војском, и новцем, и војним материјалом. Софијско саопштење, да је Бугарска помагала Црну Гору, злурадо је дохваћено у Бечу и растурено кроз свијет као доказ о некаквој нашој тобожњој неблагодарности, јер, вели се, послије смо учествовали у бојевима око Брегалнице. Дискусија о томе, ко је спрам кога више био незахвалан, нека остане за други пут, пошто се иста не би свршила повољно за тужитеље, али овом ћемо приликом да укажемо прстом на бугарску незахвалност према Русији онако, како је сами Бугари описују. Бивши посланик Народног Собрања Велчев, један несумњиво честити Бугарин, написао је овијех дана у Софији брошуру, у којој тврди, да је у очи рата са Турском Бугарска добила од Русије 190.000 шињела, 80.000 пари обуће, 50.000 берданки и 80 милиона пушчаних метака, што је све послато из руског државног депо-а, а ништа до сада још није плаћено. Осим тога Русија је дала Бугарској као поклон за маћедонске добровољце 13 милиона патрона, а вриједност ових пушака и метака платио је руски цар из своје приватне шатуле, и то на молбу генерала Паренсова и Великог Књаза Николе Николајевића.

Па ипак та обилата и братска руска помоћ није поколебала бугарску владу у одлуци да не треба ићи у Петроград, кад ју је тамо звао Цар Покровитељ, да би спријечио братоубилачки рат, потпаљен од словенских непријатеља.

Његошево вече. Пододбор „Просвјете", Српско Занатлиско Друштво и Српски Соко у Стоцу у Херцеговини приредили су 21. новембра „Његошево вече" у спомен стогодишњице од рођења Владике Рада. Програм прославе био је одличан, а забава је била многобројно посјећена.

Изјава Ж. Драговића. Господине уреднице! Уљудно Вас молим, да у данашњем броју Вашега листа оштампате ове ријечи:

У 262. броју новосадске „Заставе", који нам је тек јуче стигао, изашао је и неки допис о прослави Његошеве стогодишњице на Цетињу, у коме се и моје име спомиње. Изјављујем овијем, да је све оно што се о мени тамо прича црна лаж и клевета, која је достојна само гнушања.

Ја тврдо вјерујем да то није потекло од ђака за њиховог тридесетогодишњег професора, него је сигурно потекло из веома мутних извора, који су овај, одиста немили догађај, похитали да искористе у сасвијем друге сврхе.

Нема сумње, да ће и наши ђаци ону неистину опорећи у корист свога угледа.

С поштовањем Ж. Драговић

Прилог. Г. Саво Главан, трговац из Невесиња, послао је преко г. Риста Рунда, овд. трговца, Цетињској Општини 20 перп., да се предаду фамилији пок. Јована Радуловића, који је погинуо на Тарабошу. Управа општине цетињске захваљује г. Главану на племенитоме прилогу.

Нађен појас. Нађен је један женски појас који се налази у Управи цетињске општине. Нека се пријави онај, ко га је изгубио, у канцеларији општинске управе.

Брзи превоз робе жељезницом Бар—Вир. *(Важи за црногорске трговце.)* Познато је, да је ушљед ратних прилика од подавно жељезница Бар—Вир била у велико заузета превозом државног материјала. Једно с тога, а друго и зато, што је за вријеме познате блокаде наше обале сав у Црну Гору дотле увозни еспап био потрошен (великим дијелом пренесен у наше нове крајеве, а највише га је потрошио Скадар, пошто смо га ослободили), па послије одлагања блокаде нагло учињене велике поруџбине робе од стране наших трговаца увозника, наступило је било стање, да увозу у земљу наша жељезница није могла одолијевати. Стога су извјесни наши трговци били принуђени наређивати, да им се поруџбине шаљу преко Котора или Обода. Долазак робе туда и спорији је и скупљи, а уз то се још обилази наш Бар, што наравно без невоље, не би ниједан наш трговац чинио већ ни из својих патриотских осјећања. У стању смо пак сада позитивно обавијестити јавност, а особито наше трговце увознике, да је из Бара жељезницом већ претјеран сав државни материјал као и сва наша заостала трговачка роба, тако да данас жељезница и нема довољно посла. *Чим што од трговачке робе сад стигне са стране у Бар, одмах се, без икаквог одлагања и застоја, гони за Вир и даље куд треба, само ако то поручилац жели.*

Барско пристаниште је пак сад потпуно снабдјевено магазинима за привремени смјештај трговачке робе. А и иначе уређено је да све евентуалне штете у роби, ма како биле оне учињене у пристаништу или у путу од Бара до мјеста до којег се роба вози средствима Барског Друштва, падају на терет тог Друштва, ако само сопственик робе или његов замјеник изврши у том случају при пријему робе прописне формалности. (У овом броју нашег листа обнављамо о овом некад објављену, а и сад важећу „Службену обзнану" нашег државног комесара при Барском Друштву).

Напоминьемо и то, да смо са сигурношћу извијештени, е ће се уредити, да у будуће никад не буде застоја у превозу приватне робе жељезницом због навале државног материјала у Бар, како је до сада бивало, јер ће се свакад повећи дио превозних средстава остављати за приватну робу, без обзира на то што ће се с тога чекати на превоз државног материјала.

Дакле, осигуран је брз и солидан превоз трговачке робе преко Бара, те смо и увјерени, да ће сви наши трговци од сад наређивати да им поруџбине са стране само туда долазе, јер је то и њихова лична, а и наша општа потреба.

Из Скадра

„Ријечки Нови Лист" доноси из Скадра овај допис:

У данима, када читава Стара Србија слави годишњицу свог ослобођења и срећног уједињења са српским краљевинама, ми Срби у Скадру дајемо полугодишњи парастос нашој крваво стеченој слободи! Из обилато просуте крви наше браће никла је наша слобода, али је трајала тако мало, да нам изгледа, између два ропства, као тренутни бљесак муње. Какви су били Турци, знамо, а какви ће бити Арбанаси, најбоље предсказују поломљене крстаче и раскопани гробови по Тарабошу и Брдици...

Ко год пише из Скадра и о Скадру, у опште пише само о Арнаутима. О нама Србима у опште о српском елементу у Скадру врло мало се зна у нашој јавности. Обично владају ова два мишљења: или „Скадар је апсолутно српски" или „у Скадру у опште нема Срба као народне групе". Чак и послије крваве опсаде, заузећа и најзад уступања сви су гледали на губитак више мање као на искључиви губитак Црне Горе; да је тиме на 15.000 становника чисте наше крви предато на милост и немилост Арнаута и њихових протектора, то је мало ко помишљао. Од ових су 2000 православних у Скадру, 2000 у Врачким селима и у Дериђату. Осим тога има у Скадру неколико стотина несталних печалбара из Струге. Осим ових има у самом Скадру 8—9 тисућа муслимана, досељених из Подгорице, Никшића, Херцеговине и Босне. Око 2000 има мухаџира у околино — у Штоју. Како православни тако и ови муслимани говоре чистим српско хрватским језиком, који су муслимани одржали у пркос тога, што нијесу имали ни једне једине школе, што је сасвијем разумљиво за турско вријеме.

Православни су потпуно национално свјесни. Имају своју школу већ 60—80 година, која за посљедњих 50 година редовито ради. На Враки (4 села) прије 3 године основана је школа. Успјех је био одличан. Наступи рат, рад се прекиде, и, на жалост, још се није наставио.

Покојни Шчербина као руски вицеконзул (1901—2) много нас је задужио својим радом међу нама, учио нам је много самопоуздања, али, на жалост, све то би кратковјечно, њега премјестише да у Митровици положи живот за потлачену браћу.

Сад се налазимо у много горем положају него за вријеме Турака. Мјесто апатичних Турака добили смо за државне господаре дивље Арбанасе са пуно савјетника, који их туткају на нас. У претпрошлом писму јавио сам вам о њиховом захтјеву кроз „Taraboš": „Fuori gli slavi" („Напоље Словени"). Велики војни суд осудио га је на — 20 франака глобе! Предсједник суда био је — Талијан! Да није било француског капетана, члана суда, продро би предсједник са приједлогом да се ослободи као невин. Интервенцијом Француске уништета је клаузула, да се „Тарабош", ако у року од 6 мјесеци донесе штогод слично, казни најстрожије. Као одјек на ову пресуду изишао је чланак, којим се од међународне контролне комисије тражи дозвола, да се укине овдашња српска школа! У противном да се нагна Црна Гора (о Србији се мање каже послије дебарске погибије) да дозволи отварање арбанаших школа у свим оним мјестима, која Арбанаси сматрају за своја (Бар, Улцињ, Подгорица, Ђаковица, Пећ, Плав, Гусиње!! итд.) О томе, како ће их отворити, вели, нека се не брине Црна Гора, наћи ће се учитеља. Наћи учитеља за Арбанију, врло је тешко на пр. за Драч тражи се учитељица и учитељ за арбанашку школу. Услови су да знају читати и писати арбанашки и ништа више! Оглас излази већ толико времена, 2—3 мјесеца, и не могу да попуне та мјеста! Како би пак нашли за Црну Гору — знаће сигурно главни протектор „Taraboša-а.

Господи око „Taraboša-" и њиховим протекторима довикујемо, да ће и Црна Гора дозволити отварање њихових школа у оно неколико поарбанашених села, која улазе у састав нове Црне Горе, кад се отворе калабријским и сицилским Арбанасима школе и допусти им назив „Shgyptar" (Шћиптар) умјесто „Italo-Albanesi". У исто вријеме напоминьемо „Тарабошу", да би корисније било кад би се постарао, да број писмених Арбанаса доведе бар на 1% од укупног становништва Арбаније, него што гледа преко арбанашких граница. Ако Србијанци какву њихову лопужу или уходу ухвате и објесе, пишу читаву недјељу дана, а кад њихови рођени Арбанаси Шаљани опљачкају своје суплеменьаке Гашане и Краснићане, који бјеже испред Србијанаца, онда једва да и нотирају, и то — као лажан глас!

Разне вијести

Румунска зелена књига. Зелена књига, која је раздата, садржи резиме измијењаних погледа између Букурешта и Софије у јануару ове године.

10. јануара г. Гешов ставио је до знања г. Мајореску, да Бугарска гаји топлу жељу, да са Румунијом закључи конвенцију на широј основици. Г. Мајореску извјештава румунског посланика у Софији, да је Румунија вољна да понуди Бугарској многе користи и да Турска тражи помоћ од Румуније, али да ова више воли да помогне Бугарској, само треба што прије одлучити се. Како су се преговори у Лондону одуговлачили, румунски делегат добио је инструкције да изјави, да Румунија неће трпјети даља одлагања и да је максимум румунских захтјева Туртукај-Добрич-Балчик, док је минимум Силистрија-Балчик без Добрича.

Кад се сазнало, да Румунија није задовољна резултатом лондонске конференције, посланик Румуније у Петрограду саопштио је, да му је министар спољних послова рекао, ако Румунија нападне Бугарску, да царска влада, с обзиром на узбуђеност словенског свијета, неће бити господар ситуације. Министар спољних послова истакао је непосредне озбиљне пошљедице такве могућности и да Румунија о томе треба два пута да се размисли. Кад је минимум румунских захтјева био саопштен руском министру спољних послова, он је рекао румунском посланику: Балчиком ће се огласити рат Бугарима јер они никад неће одустати од тог мјеста.

Односно држања Великих Сила прије конференције у Петрограду, руски министар спољних послова рекао је румунском посланику у Петрограду, да ће

са Полице пут Тиврана а од Ржанице и других села уз планине.

Разјарени људи и момчад не могаху више свом болу одољети, а да и себе за српско име и своје фамилије не принесу на жртву, и свом дубоком уздисају не учине крај; те и ако раштркани тамо амо, али крвљу и осјећајима спојени, са слабим оружјем, купљеним за своје паре, али у тајности чуваним и челичним грудима ступише у крваву борбу, и — не узмичући од оловног града што их обасипаше с Јасиковца из митраљеза и топова, а из поља и осталих пограничних утврђења из хиљада грла маузерака; нити, пак, жалећи, што због њихових нејаких фамилија од гоњења турске војске низ литице стрмог Тиврана пијаше чашу смрти и дивљаше се у валовима Зеленога Лима — послије крваве петодневне борбе храбро успјеше и девет турских пограничних кула — тврђава — на: Виницку, Навотину, Турији, Пештеру, Јанкову Главу, Ржану, Илијешу и двије у Горња Села, освојише и ватром изгореше, а војску у њима похваташе, оружје и муницију одузеше.

Овако оснажени успјехом и срабдјевени оружјем примакоше се варошп и граду, до којега потиснуше турску војску, те с једне стране извише Ђурђевих Стубова, а с друге стране с брда Буковца и од Полице држаху Беране у опсади све до 26 септембра, до

дана, када Цар Јунака испод Ловћена рече: ваши и српског народа вапаји и патње захтијевају мене! И ево ме, напријед, с вама заједно!

Као да су знали исход пожртвовања и као да су тврдо вјеровали у давнашње своје спове и наде, да је већ једном куцнуо час ослобођења и осветe Косова, *Васојевићи као ђионери ослобођења у очи рата са Турском* освојише и порушише *девет тврђава* на граници Црне Горе и тиме очистише грновиту препону »Гибралтарског мореуза«, тај улаз у бисерни Душанов Океан, да орлови испод Ловћена и Кома, Дурмитора и Румије под своја јака крила и чврсте канџе могу што брже испунити завјетну српску мисао и жељу, те *„Онамо, онамо"*, понијети српски поздрав и радосни глас, да Србин није више роб, да је Косово, та петвјековна Србинова рана, изви дана, да припале кандила светих Дечана и Патријаршије и да се с браћом лавовима од Авале већ једном жељно загрле, па онда заједнички поведу српско коло и громко кликну: Живјела слога српских Обилића, а слава за слободу нашим херојима!

Н. Новичић—Катанић.

Енглеска и Француска бити против Русије.

Руски министар спољних послова примијетио је румунском посланику, да то није први пут, да су руски и румунски интереси идентични, и да те двије земље треба да васпоставе мир. Ако Румунија пожури ићи напријед у том погледу Русија тражити да се то обустави. Г. Мајореску је то одбио напоминући, да су румунски захтјеви независни од војне акције и да је то само почетак акције.

Пошљедњи документ зелене књиге јесте телеграм румунског посланика у Петрограду, којим извјештава министра спољних послова Румуније, да Русија не инсистира више у питању Кавале.

Књаз Арбаније. Заступници великих сила у Берлину дали су јуче пристанак од стране својих влада да се принц Вид прими албанског пријестола. Ово дана понудиће једно изасланство из Валоне принцу Виду књажевску круну. Принц ће примити владу првих дана мјесеца јануара.

Србија и Турска. Турско-српски преговори продужују се по новчаним питањима а нарочито по тражењу накнаде од стране Србије, за топове и муницију, које је узаптила турска влада у Солуну, на неколико дана прије објаве рата. Срби траже као накнаду суму од три милиона динара, као и повраћај српских вагона у којима се налазила муниција.

Члан уговора који говори о оријенталној жељезници у неколико је измијењен и допуњен.

Румунија и Аустрија. Из Букурешта јављају: Нови аустро-угарски посланик гроф Черним био је јуче у свечаној аудијенцији код краља и предао краљу своја акредитивна писма. Предајући своје акредитиве, он је рекао, да се нада да ће својим напорима умјети одржати добре односе, који су у сва времена постојали између обје земље. Краљ је одговорио да му је мило што види на своме двору новог представника свога великог пријатеља, поштованог владаоца сусједне Монархије.

Из аустриских делегација. У комисији за спољне послове у делегацијама аустро-угарским Валднер, Њемац, аграрац, изјављује: Откриће тајне погодбе српско-бугарске најјасније показује потребу стварања аутономне Арбаније, која спречава Русију да са јужне стране не опколи монархију уз сарадњу Србије и Бугарске. Непомљиво је како су према експозеу г. Берхтолда постојали између монархије и Русије за вријеме балканских догађаја исправни и пријатељски односи. Ова лажна и нечасна политика Русијина је одвратна и треба да нам прибави симпатије свих часних људи у Европи и цијелога свијета. Монархија никад не би такву политику водила. Што се тиче пријатељских односа између Русије и Француске, бесједник је мишљења, да Француска одобрава и помаже политику Русије у погледу опкољавања монархије. Ова политика Француске такође се манифестује у финансијској бојкотажи монархије, док Француска ставља своје капитале на расположење балканским државама. Откривење о тајној конвенцији корисно ће утицати на наше односе са Румунијом. Бесједник тражи да министар учини све што му је у могућности да се васпоставе ослабљени односи са Румунијом. Монархији је дужност да спријечи панславистично уједињење балканских држава противу нас, због тога је потребно да има велике моћи да би сузбила у границе све аспирације на нашу територију.

Скупштина у Скадру. „Албаније Кореспонденц" јавља из Скадра, да се тамо 12. овог мјесеца састала арбанашка народна скупштина, на коју су дошли делегати из разних крајева арбанашких крајева. Међу скадарским делегатима налазе се арцибискуп Серећи и предсједник општине Мухарем беј Цилбег. Скупштина је усвојила овај дневни ред: припремање народног сједињења, образовање одговорне владе, која ће бити свестрано призната, предузимање корака за што скорије наименовање Књаза Арбаније, савјетовање о меморандуму за Велике Силе којима ће се тражити правилно утврђење граница Арбаније. Што се тиче одлуке о одређивању пријестонице Арбаније, предложио је бискуп Колеши да се то питање сада не рјешава пошто ова скупштина има само припремни карактер. Већина је усвојила ово мишљење. У овој сједници народне скупштине учествовало је 38 делегата, који су за свога предсједника изабрали Риза беја из Скадра. Сједници је присуствовао ађутант команданта Скадра. Сједнице се држе под заштитом међународног деташмана. Делегати из средње Арбаније тражили су да се одложи сједница, док се не добију нове инструкције у погледу мериторности донесеног дневнога реда. Ушљед тога захтјева скупштинска сједница је одложена.

Све због Арбаније. Атинска Агенција авља: Енглески приједлог за ограничење Епира произвео је у цијелој земљи врло тежак утисак. Штампа са горчином коментарише енглески приједлог. Велико раздражење влада у свима грчким круговима. Извјештаји који долазе са свију страна и из вароши Епира, које су осуђене да припадну Арбанији, износе да је стање духова такво да се не може описати.

Телеграфски извјештаји

Аустриски резервисти

Беч, 25. новембра

Министар војни наредио је да се сви резервисти који припадају класи 1912 г. пусте кућама најдаље до 15. дец. н. к.

Бугарски избори

Софија, 26. новембра

Према до сада познатим резултатима избора владиновци и либерали имају 130 до 150 мандата, русофили Гешов и Данев потпуно потучени. Данев није имао ни једног а Гешов свега пет гласова.

Нова француска влада

Париз, 26. новембра

Нова влада састављена. Министар предсједник и министар иностраних дјела Думерг, финансија Кају, рата Нулан.

Забавник

Парница око милијона. Цивилно судиште у Паризу има да се бави интересантном тужбом. Ради се о насљедству од 90 милијона франака, које је оставио неки Жан Тјери на самрти прије 230 година у Монте Карлу. Будући да је дошло до оставинских спорова, новац је уложен у млетачку једну банку, гдје га је г. 1797. заплијенио Наполеон. Сада је нека госпођа Котон, потомак поменутога Тјерија, затражила тај новац, који је међутим нарастао до 480 милијуна. Она је подигла тужбу против француске државе и против града Париза.

Прорицање времена код разних народа. Знаци по којима се суди кад ће бити кише или тако званог рђавог времена, код разних народа различни су. Њемци кажу да ће бити кише, кад се голубови купају, кад кокошке једу траву или покушавају да као пијетао кукуричу, кад зелена жаба крекеће, ласте ниско лете, кад магарац истјеран из штале диже њушку горе и тресе уши, кад се волови играју, кад дим из димњака неће да иде у вис и т. д. Талијанци кад пијетао у невријеме кукуриче, кад магарци кијају, силни мрави у реду по земљи миле, рибе из воде скачу; Далматинци кад пчеле неће далеко од кошнице, кад гавран гаче; Турци кад муве јако штипају и т. д. Неке од ових знакова држи наш народ, а неки су и основани на физичким законима (н. пр. дим кад се не пење у вис).

Упуства за практичан живот. (Савјети једног адвоката). Не потписуј никад писмено прије но што си га прочитао и потпуно разумио.

Не узајмљуј новац ни странцима, ни познаницима, ни рођацима. Ако то некад мораш да учиниш, то чини добивши најприје уредну и исправну признаницу. Али не узајмљуј никад непунољетнима и лакомисленима.

Не буди никад јемац.

Не дај никоме новаца, а најмање оном који ти обећава да ће се вјенчати с тобом.

Старај се да са својим ближњим изиђеш на крај без суда. Парничи се само онда кад је то неизбјежно.

Закључуј сваки уговор писмено и пред свједоцима.

Не подноси суду непотребне тужбе за увреду части; оне често пашкоде самом тужитељу.

Не пиши никад анонимна писма.

Не лаћај се никаквог посла нити какве службе прије него што се потпуно не споразумијеш о плати и о свима другим условима.

Не купуј ништа на отплату; старај се да сваку куповину платиш готовим новцем.

Не допуштај да те досадни агент наговори да поручиш непотребне ствари.

Улажи своју уштеду у штедионицу.

Прије но што ућеш у брак, распитај се подробно о претходном животу и поступцима дотичне особе.

Будући европски рат. Мађарски лист „Аз Ешт" од 2. XI., доноси чланак из пера графа Стевана Зичи-а, који у том чланку изражава свој бојазан, да послије неколико година мира неће бити више новаца за вођење рата. Међутим чине се безусловне припреме за будуће ратовање. Обије групе великих сила спремају се за тај рат, и обије теже, да за случај тога рата осигурају себи на Балкану помоћне четничке трупе. Данас пак не може се још у напријед рећи, како ће држање заузети балканске државе према свим групама великих сила. Међутим за доцнија времена може се очекивати да ће доћи до јединства свих несловенских елемената, и то поводом рјешења цариградског питања. Русија неће бити кадра да спријечи то уједињавање било из унутришњих или спољних узрока. Дакле већ данас може се претпоставити, и ако не баш са толиком сигурношћу да ће у случају општег европског сукоба један дио балканских народа стајати на нашој страни, или ће барем заузети неутрално држање, како би могао доцније да изнуди за себе користи од оне стране, која буде на губитку.

Причала баба што јој је мило, а не што јој се снило!

Колико живе наше домаће животиње. Један славан зоолог прибиљежио је, да коњ живи у средњу руку 8 до 32 године; магарац 33; псето 14 до 25; свињче 25; крава 23; во 20; мазга 18; бик 15; овца и мачка 10; коза 8 година. Од птица живи голуб 8; грлица 25; гуска 28; папагај 30 до 100 година.

Јавна благодарност

Мој друг Јован Ђуровић и ја, обојица војници из љуботињског баталиона V чете, десили смо се у почетку балканског рата са Турском у иностранству, ја сам био у Азији, а Јован у Америци. Тек смо чули објаву рата похитали смо у отаџбину у исто вријеме обојица у мјесецу октобру 1912 да извршимо своју војничку дужност, и били смо заједно у нашем баталиону под Тарабошем. Обојица смо били именовани у стрељачки баталион I одреда, и 25. јануара учествовали смо у јуришу у борбеном ланцу, те се завјерисмо да ћемо бити одани својој светој дужности и да ћемо један другоме бити на помоћи у крајњој невољи. 26. јануара јуришасмо са мјешовитом четом цетињског баталиона на прве турске шанчеве Тарабоша. При добитку турскијех шанчева дочека ме велики непријатељски пушчани плотун, и том приликом добијем ране у лијевој страни прсих и лијевој руци, док ме опази мој друг Јован, завије ми ране, сретникајући ми их, те ме, по цијену велике опасности за свој живот, изнесе из ватре и спасе ми живот. Сматрам да вршим богоугодно дјело, кад мојем другу Јовану овијем путем изјављујем вјечиту захвалност, желећи да му буде срећан боравак у Америци, у коју се опет повратио, и још срећнији поновни повратак у мило отачаство. Нека му је хвала међу храбријем војницима за спасење мог живота, јер ме је сам дигао и понио из турских шанчева, и пошто ме неколико крока одвојом спасао од куршума, положио ме на кожух, те ме је тако свукао низ Тарабош, док ме не срећоше и не прихватише и љуботињски војници који су носили муницију за стрељачки баталион, ушљед чега и њима изјављујем вјечиту благодарност, а имено: Перу Кусовцу, Стеву Кусовцу, Божу Калуђеровићу, Јоку Ђуровићу, Лазу Милашевићу, Божу Јоветићу, Мишу Пељи. **Иво Кр. Калуђеровић.**

Службена обзнана*)

(Особито важно за наше трговце увознике)

Због тога, што често од појединаца добијам протесте противу „Барског Друштва" за нестанак или кварење пошиљака (нарочито трговачког еспапа), које то Друштво жељезницом и паробродима превози, на начин, који не одговара законским и другим установљеним прописима, и што многи, из незнања тих прописа, пропусте прибавити на вријеме средства за доказ своје штете, принуђен сам овијем обзнанити: како треба поступати, прије свега, кад се од органа „Барског Друштва" примају пошиљке, дате том Друштву за превоз, а како кад се утврди, да је у њима учињена штета при превозу жељезницом или преко Скадарског Језера.

1) Сопственици пошиљака или њихови опуномоћени замјеници, кад примају ове од органа „Барског Друштва" у жељезничким или паробродским станицама, не треба да пошиљке приме нити пријем истих да потврде својим потписима, док не виде: да ли је односна пошиљка онаква, каква је предата „Барском Друштву" — како што се тиче броја коли, тако и што се тиче стања ових (у колико превозилац законски и иначе по установљеним правилима и уредбама одговара за ово друго). Ако у пошиљци нешто недостаје или је иначе каква повреда исте, то утврђују записнички сопственик пошиљке, односно његов пуномоћник, и старјешина жељезничке, односно паробродске станице, који и потписују тај записник и на исти се ставља печат дотичне станице. Овај се записник предаје с односном пошиљком сопственику исте или његовом пуномоћнику. — Ако би дотични орган „Барског Друштва" с чега било одрекао на горе описани начин извести констатацију штете или се он и онај, који пошиљку прима, не би сложили у тој констатацији, други ми се има на то пожалити телеграфски и до мог одговора не треба спорну пошиљку да прима.

2) Они, који хоће да траже од „Барског Друштва" накнаду за своје оштећене, односно нестале пошиљке, треба да то учине одмах, чим буду о штети извијештени. Тражење има бити писмено и исто треба поднијети у два примјерка преко старјешине жељезничке односно паробродске станице, у којој је утврђена штета, заједно са записником о том и осталим документима (листом предаје, односно приказницом поште, ако се ствар тиче пошиљке, која је дошла морем, па не нађена у магазину „Барског Друштва" у Бару, и оригиналним рачуном о вриједности нестале робе) или само с тим документима без записника, ако пошиљка није ни дјелимично дошла (у којем случају с тражење подноси овој жељезничкој односно паробродској станици, преко које се пошиљка имала примити). Орган „Барског Друштва", којем се на овај начин писмено тражење с прилозима подноси, има на једном примјерку тог тражења прибиљежити: кад је његов уникат примио и што је све још с њим примио и, потписав ту прибиљешку, те потврдив ју печатом станице, повраћа спис предаваоцу тражења.

3) Ако се најдаље у року од мјесеца дана, пошто се писмено тражење, назначено у претходној тачки, са прилозима му предаде, „Барско Друштво" на исто не одазове, оштећени се има обратити мени, упутив ми уз посебну жалбу противу „Барског Друштва" и онај дупликат писменог тражења, поднесеног дотичној жељезничкој, односно паробродској станици.

Сва писмена која ми се упућују у вези с мојим службеним положајем, као и документа те остали прилози ових, да би се по закону могла узети у поступак, треба да су снабдјевена прописним таксеним маркама.

Напомињем, да се ради на томе, да се „Барским Друштвом и односним царинарницама пломбирају жељезнички вагони и мауне (шлепови), у којима речено Друштво прегони робу, те ће онда још боље бити спријечено кварење те робе и нестављање исте; а и кад би било тога пошто ће пломбе на пошљедњим станицама ломити и робу прегледати заједнички тамошње царинарнице и органи „Барског Друштва", још лакше ће се тад долазити до доказних средстава за утврђивање штете у тој роби.

Број 445.

Бар, 12. априла 1912. г.

ДРЖАВНИ КОМЕСАР
при
Барском Друштву и Монополу Дувана,
Саво П. Вулетић

1,4

*) Пошто смо се повратили у редовне прилике то доносимо ову обзнану, која је раније била публиковала и која и данас важи, да би се њоме боље користили заинтересовани.

ПРВА НИКШИЋСКА ШТЕДИОНИЦА У НИКШИЋУ

упозорује све своје мјеничне дужнике, да што прије измире своје заостале обавезе, како би избјегли све евентуалне непријатне посљедице, које их очекују по истеку мораторијума, јер се тада неће према истима водити никаквих обзира.

Оним дужницима, који до истека мораторијума буду уређивали своје мјеничне дугове, Штедионица им оставља на вољу да плате само добит без припадајуће отплате.

бр. 55, 2,3 **УПРАВА.**

П. п. бр. 15 10—50

Штампа Кр. Ц. Државне Штампарије

Власник и одговорни уредник **Радомир Орлински Кривокапић**